

УДК 159.9.

Олена Сергіївна ЛЕЩЕНКО,

науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3069-7235>

ОСОБЛИВОСТІ РЕСУРСНОСТІ СУЧАСНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Використання ресурсного підходу для визначення психологічних чинників ресурсності правоохоронців є актуальним завданням, оскільки правоохоронна діяльність це специфічний вид професійної діяльності, яка вимагає від поліцейського активно діяти, виконуючи службові завдання. Інтерес науковців до феномену ресурсності особистості зумовлено важливою роллю психологічних ресурсів в забезпеченні життєдіяльності людини у кризових та екстремальних життєвих умовах на усіх етапах її життєвого шляху. За думкою вітчизняного психолога О. С. Штепи психологічна ресурсність – це уміння людини актуалізувати власні ресурси та оперувати ними [1]. Різні аспекти проблеми психологічних ресурсів особистості розглядалися в працях О. Ю. Ажиппо, К. О. Абульхановой-Славської, Н. Є. Водоп'янової, А. Г. Маклакова, Є. А. Петрової, Є. Ю. Рязанцевої, і інших. Ресурси є однією з важливих характеристик особистості. Найчастіше особистісними ресурсами називають такі яскраві риси людини, її потенціал, властивості, які людина відносить до власних сильних сторін [2].

Метою дослідження стало вивчення особистісних ресурсів поліцейських патрульної служби. В дослідженні приймали участь майбутні поліцейські патрульної служби, всього 89 осіб у віці 23–34 роки. У дослідженні психологічної ресурсності було використано відповідну методика О. С. Штепи, методика «Стійкість життєвого світу людини» І. О. Логінової, проведене анкетування за спеціально розробленою анкету.

Специфіка професійної діяльності поліцейських характеризується толерантним світосприйняттям і професійним світоглядом; конструктивною поведінкою в ситуації професійного конфлікту; вмінням досягати взаємного розуміння без насильства, домінування. Визначаються такі психологічні особливості професійної діяльності працівників патрульної поліції:

- жорстка правова регламентація та наявність владних повноважень;
- високий рівень відповідальності за результати й наслідки роботи;
- висока соціальна й особистісна значущість можливих помилок;
- наявність протидії з боку правопорушників і злочинців;
- екстремальний характер через наявність ризику для життя й здоров'я;
- дефіцит часу для аналізу обставин і прийняття рішень;
- значні психічні й фізичні навантаження та інші.

Урахування характеристик правоохоронної діяльності та її компонентів надає можливість проаналізувати комплекс психологічних, професійно значущих особливостей ресурсності сучасного працівника поліції.

Як свідчать результати дослідження, у 67 % майбутніх поліцейських патрульної служби виявлено високий рівень ресурсності. Вони під час теоретичного навчання перебувають у активному стані, виявляють цікавість, разом з тим, критично ставляться до себе; мають плани кар'єрного зростання, демонструють конструктивний характер прояву стійкості свого життєвого світу, націлені свідомо виконувати свій обов'язок правоохоронця, повернути довіру громадян до правоохоронних органів. Досліджувані з середнім рівнем психологічної ресурсності складають 25 % групи майбутніх поліцейських патрульної служби нашої виборки. Їм притаманна поведінка «очікування», проте, вони не бояться брати на себе відповідальність, здатні до саморозвитку, бажають приймати самостійні рішення, але вважають, що обов'язково у професійній діяльності, в першу чергу, треба дотримуватися закону, інструкцій. Найменшою – 8 % виявилася група з низьким рівнем психологічної ресурсності. Їх характеризує низький ступень стійкості власного життєвого світу, вони не завжди адекватно оцінюють себе, ситуації, схильні діяти неконструктивно.

За думкою респондентів, важливими є такі особистісні ресурси поліцейського: відповідальність, цілеспрямованість, психологічна гнучкість, моральність, адекватна самооцінка, емоційна врівноваженість, впевненість, адаптивність, вміння саморозвиватися, стан здоров'я,

фізична сила, толерантність. Серед своїх професійно значущих психологічних якостей респонденти виділили: навички спілкування та навички рольової поведінки; гнучкість та ініціативність; спрямованість на громадян, здатність до розумного ризику; прагнення до успішного виконання службових завдань;

Від наявності у особи поліцейського цих особистісних ресурсів та певних якостей залежить можливість ефективно виконувати службові завдання, отже, і висока професійно-психологічна готовність до умов правоохоронної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Штепа О. С. Емпіричне вивчення психологічних ресурсів особистості. *Актуальні проблеми психології. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості*. 2011. Т. 11, вип. 4, ч. 2. С. 335–361.
2. Микитюк С. О. Витоки наукових основ ресурсного підходу. *Проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 2. С. 83–88.

Одержано 08.11.2017

УДК 343.851

Олексій Миколайович ЛИТВИНОВ,

доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2952-8258>;

Юрій Володимирович ОРЛОВ,

доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1981-0794>

КРИМІНОЛОГІЧНА ШКОЛА ХНУВС: НА ШЛЯХУ ДО НОВИХ ЗВЕРШЕНЬ

Головним принципом роботи сучасного розвинутого закладу освіти є орієнтація наукових пошуків на довгострокову перспективу. Проведення фундаментальних і прикладних досліджень, максимальне використання та всіляке стимулювання творчої активності науково-педагогічного складу, інноваційна діяльність – ось основні напрямки підвищення ефективності управління науковим процесом. Специфічною рисою останніх років є тенденція переходу від вузької спеціалізації до інтеграції змісту і характеру наукових досліджень, яскравим прикладом якої є функціонування кримінологічної школи в Харківському національному університеті внутрішніх справ.

Заснування цієї наукової школи своїм корінням уходить у 90-ті роки ХХ ст. та пов'язана з іменем академіка НАПрН України О. М. Бандурки. Завдяки його ініціативам було створено перший в Україні університет МВС, започатковано активну науково-дослідну роботу на кафедрі кримінального права і кримінології ХНУВС, до якої на постійній основі протягом 1994–2010 рр. було залучено низку провідних вітчизняних кримінологів і криміналістів: А. Б. Благу, Л. М. Давиденка, Н. О. Гуторову, В. П. Ємельянова, А. Ф. Зелінського, В. М. Куца, О. А. Мартиненка, П. І. Орлова, В. М. Трубникова та ін. Їх наукова діяльність, присвячена розробці теоретико-прикладних проблем запобігання корисливій, рецидивній, жіночій злочинності, злочинності неповнолітніх, а також у сфері економіки тощо, заклала фундамент кримінологічної традиції в ХНУВС, визначала сферу наукових інтересів кількох поколінь кримінологів.

З 2010 року на кафедрі кримінального права і кримінології ХНУВС починає формуватися інноваційне, гносеологічно автономне русло розвитку кримінологічної науки. Було започатковано серію наукових досліджень, присвячених проблемам управління протидією злочинності, які сприяли оформленню *першого* напрямку кримінологічної школи ХНУВС. Він репрезентований низкою наукових праць серед яких – монографії «Основы деятельности правоохранительных органов по противодействию преступности» (О. М. Литвинов, О. О. Юхно, 2008), «Протидія злочинності: питання теорії і практики» (О. М. Литвинов, 2009), «Протидія